

**DEBRECENI
EGYETEM**

**TEHETSÉGGAZONOSÍTÓ MÓDSZEREK KIDOLGOZÁSA, A
FEJLESZTÉSRE SZORULÓK KISZŰRÉSÉNEK
MÓDSZERTANA**

Tehetségazonosító és -gondozó módszerek bemutatása tevékenységbe
ágyazva

Lemorzsolódás

Térbeli-vizuális munkacsoport

Vizuális kultúra

Készítették: **Hegymegei Erika** általános iskolai tanár

Tarnóczi Tamás középiskolai tanár

Debrecen, 2018

EFOP-3.1.2-16-2016-00001

„A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli
iskolaelhagyás megelőzése érdekében”

TARTALOM

I. BEVEZETŐ.....	3
1. Szakmához kapcsolódó feladatok.....	9
II. PROJEKTTERV.....	16
1. A projekt adatai:	16
2. A projekt célja	16
3. Tanulói készségek fejlesztése az alábbi területeken	17
4. A tanulói kompetenciák fejlesztése az alábbi területeken:	17
5. A projekt leírása:.....	17
6. Feladatok, ötletek:	18
7. A munkafolyamat dokumentálásának módja.....	22
8. Projekt iskolán belüli feldolgozásának, tovább gondolásának lehetőségei:.....	23
9. A projekt munka szóbeli értékelésének szempontjai:	23
10. Tanulói önértékelés javasolt szempontjai a projektmunkában:	23
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	25

LEMORZSOLÓDÁS

VIZUÁLIS KULTÚRA

I. BEVEZETŐ

A vizuális kultúra tantárgy óraszámai az elmúlt években drasztikusan lecsökkentek. Az általános iskolákban a felső tagozaton mindössze heti egy órában lehet tanítani a rajzot, természetesen, az intézmények határozhatnak oly módon, hogy ezt az órakeretet bővítik fél- esetleg egy egész tanórával. A legtöbb esetben a felhasználható órakeretet azokra tantárgyakra osztják szét, melyek az országos kompetenciamérésben vesznek részt, vagy specifikus tanmenettel rendelkeznek, emelt óraszámot igényelnek.

A vizuális kultúra tanítását a legtöbb intézmény elméletben nagyon fontosnak tartja, mégis perifériára szorítja. Az oktatási rendelet értelmében a középiskolai rendszerben még rosszabb a helyzet. Ugyan a gimnázium típusú iskolákban megmaradtak az addigi rajz óraszámok, a szakiskolákban teljesen megszüntették ezt a lehetőséget, szakgimnáziumban az intézmény választhat, az egyik évfolyamon (11. évf.) heti egy órában tanulhatnak a diákok éneket, vagy vizuális kultúrát. Gyakorlatilag a vizuális kompetencia teljes hiánya lesz jellemző a felnövekvő nemzedékre. A lecsökkent óraszámok a vizuális neveléssel foglalkozó tanárok pedagógiai szemléletét is befolyásolják. Egy szakgimnáziumban tanító szaktanárnak, ahol heti 4 tanóra áll rendelkezésre, egy hét alatt hat intézménybe kell áttanítania, hogy a megfelelő, legalább 22 kötelező tanórája teljesíve legyen. A 22 tanóra 22 db 30 fős osztály tekintetében 660 körüli létszámot jelent. Az ilyen típusú intézményekben tanítókat sújtja leginkább a kiégés veszélye.

A pedagógusok kiégése azért nagyon fontos kérdés a vizuális oktatás területén, mert a nagymértékű óraszámcsökkenés mellett sok olyan tényező kerül a felszínre, mely arra készteti a pedagógust, minél hamarabb legyen túl a 45 percen, mely percekből valójában csak 30-35 hasznos. Az időhiány külön gondot okoz az olyan technikák esetében, mint például a vizes alkotások, ugyanis azoknak száradniuk is kell, valahová el kell tenni őket, hogy a következő tanórákat ne zavarják. Amennyiben lehetőség lenne duplaórás feladatokra, ezek a problémák nem állnának fent. Az idő szűkössége miatt a legtöbb esetben a rajztanárok ezt a vizuális megjelenítési technikát a háttérbe szorítják, holott ez lehet az egyik leghasznosabb kifejezési módja a tanulóknak, mellyel vizuális kultúrájuk a legnagyobb mértékben fejlődhet.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, BTM-es és SNI-s tanulók hozzáállása a rajzórákhoz nem homogén. Egyes megítéléssel, aktivitással jelennek meg az órákon. Általánosságban elmondható, ám ezeknél a tanulóknál különösen fontos a pedagógus személyisége, a pedagógus kreativitása. Ezek a tanulók általában tiltakoznak bármilyen feladat ellen, ők azok, akik rossz magatartásukkal tönkre tudják tenni az órát.

Mit is lehet ilyenkor tenni?

A tanár, a lehetőségekhez mérten (pl. egy terembe csoportosított rajzórák) a szünetben diákok segítségével készüljön elő a tanórához. Egyrészt a 45 perces órából ne vegyünk el értékes perceket az előkészületekkel, másrészt a diákokra is más hatással lesz, mikor belépnek a terembe és látják, hogy minden asztalon előre kikészített rajzlapok és eszközök várják őket. Ezzel elérjük, hogy nem a szünetben kialakult konfliktus folytatásával fognak foglalkozni, hanem elkezdenek érdeklődni az új téma iránt. Azokban az iskolákban, ahol a lemorzsolódás nagy arányban jelentkezik, az ilyen egyszerű élethelyzetek különösen nagy odafigyelést érdemelnek. A tanulók, ha érdekes élményekkel gazdagodnak, melyet bármilyen eszközzel, tantárgyspecifikus ötletes megoldással átélnek, érdeklődéssel fogják látogatni az órákat.

A célok közé tartozik a megfelelő, gyermekközpontú nevelési mód megválasztása a vizuális kultúra oktatás területén. Ebben a tekintetben tulajdonképpen teljesen mindegy milyen korosztályban oktatunk, a vizuális nyelv lesz a meghatározó. Természetesen a gyerekekkel való bánásmód korosztálynak megfelelően változik, ám ugyanolyan türelem szükséges egy írni-olvasni, de még beszélni is alig tudó hat éves tanulóhoz, mint egy 15-16 éves szakgimnáziumba járó diákhoz. A megvalósítási szint, elvárás teljesen más, alapjaiban véve azonban nem különbözik.

Ezekben a heti egy tanórákban nem művészeket képzünk, de felfedezzük a talentumokat, azokat a gyerekeket, akiket tovább irányíthatunk szakkörökre, művészeti iskolákba, magántanárokhoz. Alkalmazkodnunk kell a jövő elvárásaihoz, ezért olyan technikákkal szükséges megismertetnünk a diákokat, melyek majd a munka világában fontosak lehetnek számukra. Az idősebb korosztálynál ezt a célt érdemes hangsúlyozni, milyen területeken tudják majd alkalmazni a vizuális órákon elsajátított ismereteket. A modern világban azok az emberek lesznek elismertek a munka területén, akik kreatívak, gyorsan tudnak jó döntések hozni, esztétikus, igényes munkát végeznek. A jobb és a bal agyfélteke hasznosítása nagyon fontos a jövő egyre gyorsuló világában, azaz ezeket a részterületeket egységesen fejleszteni, „karbantartani” kell. Célunk, hogy olyan órákat szervezzünk, ahol a diákok nem

megoldandó szükséges feladatként élük meg az órát, hanem szívesen, játékosabb, szabadabb formában sajátítják el az újabb ismereteket.

A tanítás lényege, hogy alkalmat adjunk növendékeinknek a cselekvő tapasztalásra, a szerzett benyomások megmutatására, ismereteik újra rendezésére. A pedagógus szerepe ebben a megközelítésben az alkalmas környezet tervezése és a tanulási folyamatban részt vevő segítése, a tanulók bátorítása, támogatása. Az így kialakult tudás más minőséget jelent: nemcsak a dolgozatok, tesztek kontextusában, hanem a mindennapi cselekvések során is előhívhatóak, a tanultak a tanuló életének részévé válnak. A jó tanulási környezet tanuló környezetet hoz létre, és segíti a tanuló szervezetek kialakulását.

Miért fontos ezzel foglalkozni? Mivel az iskola az otthon után a második legjelentősebb hely a gyerekek életében. A 6-18 éves korosztály – a lakosság több mint 10%-a -, idejének több mint egyharmadát az iskolákban tölti. Az iskola legyen, biztonságos barátságos, befogadó, családias légkörű. Küzdeni kell az elidegenedés ellen, nyilvánvalóvá kell tenni a gyerekek számára, hogy van egy hely, ahová tartoznak. Az a gyerek, aki kedvvel jön iskolába, úgy érzi ő fontos, neki feladata van ott, az nem akar kimaradni onnan. Sok iskolában sajnos az épület jellegéből adódóan ezek a feltételek nehezen megvalósíthatóak. Jellemző elrendezés, az egy folyosóról nyíló szűk, zárt terek halmaza. A tanulók a tantermekben zsúfoltan, egymásnak háttal ülnek, ezzel eleve meghatározva az alkalmazható munkamódszerek lehetőségét. Törekedni kell nyitottságra, az átjárhatóságra, ki kell mozdulni, a nagyobb téri lehetőségek felé. Az iskola legyen olyan, mint otthon, vagy nyújtsa azt, ami otthonról hiányzik. A modern oktatási módszerek megkövetelik a könnyen és gyorsan átrendezhető tantermeket, iskolai tereket. Meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy kimozdítsuk tanulóinkat a behatárolt terek közül, mivel ennek óriási motiváló ereje van. Dolgozhatnak iskolán belüli, ill. a település egyéb közösségi tereiben, vagy a természetben.

Nagyon fontos a tanóra munkamorálja, az alapvető szabályok betartása. Nem az a cél, hogy síri csendben (mert az iskola vezetősége ezt várja el) oldják meg a gyerekek a feladatokat, s szülessenek görcsös, sematikus rajzok. Kerüljenek az előtérbe az egyéniségek, szabaduljanak fel az érzelmek, kész munkák jöjjenek létre. A célok eléréséhez több út vezethet, egyrészt nagyban befolyásolják a tárgyi feltételek, melyek sok intézmény esetében nem megfelelőek. Nem mindig ideális például a tanterem kialakítása és felszereltsége (rajzterem), a tanulók szociális háttere, a BTM-es, SNI-s, lány- és fiútanulók aránya, az osztály humán vagy reál beállítottsága. A legnagyobb probléma az alulszocializáltság, mely általános iskolákban elsősorban a kisebb településeken jellemzőbb, a városokban ez a magasabb arány a

középiskolákra igaz. Ez csupán abból adódik, hogy a kisebb településekről középiskolába a nagyobb településeken található közintézményekbe lehet továbbtanulni. Ugyanakkor nagyon sok olyan tanuló van, aki az általános iskolában kiemelkedő tehetséggel bírt a rajzórán, esetleg több versenyt is nyert, és középszinten már elengedték a kezét, ki sem derült, hogy kiváló rajzképességgel rendelkezik. Őket tekinthetjük a vizuális oktatás területén lemorzsolódó diáknak. Ha a szaktanár idejében felfedezi a tehetséget (van lehetősége felfedezni, mert van rajzóra az iskolában), akár a pályaválasztás területén is irányíthatja megfelelő további képzést nyújtó középiskolába.

A tanterem és eszközök legtöbb esetben nem felelnek meg az elvárható követelményeknek. Az oktatási intézményekben csak néhány esetben rendezik úgy a tanórákat, hogy minden rajzóra egy helyszínen legyen, a pedagógusnak vándorolnia kell egyik teremről a másikra. Ez óriási feladatnak minősül a tanár számára, a különböző eszközöket és tankönyveket cipelnie kell magával. Tankönyveket a rajz órákhoz költségmegtakarítás végett nem rendelnek, projektor, művészettörténeti és más vizualitással kapcsolatos képanyagot nem tudnak kivetíteni. A képi feldolgozás, a vizuális élmény ily módon is sérül. Azokban az iskolákban, ahol kijelölt rajzterem áll rendelkezésre, a tanóra szervezése sokkal könnyebb, hatékonyabban képesek a diákok az új ismereteket elsajátítani. A tanuláshoz való joguk nem sérül! Ebben az esetben a rajzeszközöket is külön lehet tárolni, illetve olyan anyagokkal is tudnak dolgozni a tanulók, melyeket önmaguktól nem tudnak beszerezni. Nem jelentkezik olyan probléma, ha a felszerelést az év elején beadják, hogy otthon marad, nem tudnak a feladatnak megfelelően dolgozni. Az ebből adódó konfliktusok (felszerelés hiánya) is elhanyagolhatók, ez a körülmény biztosítja a nyugodt alkotást. Ebben az esetben van lehetőség arra, hogy pl. agyagot, üvegfestéket, vagy nagyobb méretű rajzokat, festményeket, akár díszleteket készítsenek a tanulók. Ugyanakkor a terem díszítése a gyerekalkotásokból, és a rajzok értékelése is megoldhatóvá válik.

Több intézményben tapasztalható, hogy vizesblokkal nem rendelkezik a tanterem, így az akvarell és temperafestés használata nehézségekbe ütközik. Sok tanár nem meri felvállalni, hogy a gyerekek a folyosón szaladgálva, pancsolva menjenek a tiszta vízért, inkább más színezési lehetőséggel akarják megoldani a feladatokat. Lehetőséget kell biztosítani, hogy rendszert és rendet tanuljanak a rajzórán a tanulók. Amennyiben kinevezett tanterem áll rendelkezésükre, a tanuláshoz való kedvük is fokozódik, a tárgyi feltételek megléte biztosítja a hatékony, élményszerű oktatást. A változatosabb eszközhasználat érdekesebbé teszi a tanórákat, a gyerekek szívesebben látnak hozzá a munkákhoz. A külön tanterem és a hozzá tartozó különlegesebb felszerelések több lehetőséget nyújtanak a differenciálásra. Lehet csak

néhány linómetszéshez elegendő anyag és eszköz áll a rendelkezésre, ám ebben az esetben külön asztaloknál néhány diák dolgozhatna velük. Természetesen a többi tanuló is szeretné az ilyen eszközöket használni, ezáltal motiválhatjuk őket, hogy a következő órákon majd ők valósíthassák meg elképzeléseiket. Ezek, a diákok számára érdekesebb anyagok és eszközök nagyobb rendetlenséggel, felfordulással járhatnak, használatuktól hagyományos tanteremben a pedagógus gyakran eltekint. Piszkosak lesznek az asztalok, székek és a földre is több hulladék kerülhet, mint egy szokványos órán. A hagyományos órák nem minden esetben keltik fel a sok ingerhez szokott tanulók érdeklődését, csak az osztályzat kedvéért dolgoznak, nem pedig az újabb élmény, az alkotási kedv ösztönzi őket.

Például egy könnyen faragható fa, kisebb gipsztömb faragása nagyon leköti azokat a tanulókat is, akik egyébként semmilyen alkotói kedvvel nem rendelkeznek, ám mégis ilyenkor az időérzékelésük eltűnik, beleélik magukat, együtt élnek az anyaggal. Természetesen a faragási munkafolyamat nagy hanggal és porral járhat, mégis megéri, látni rajtuk a büszkeséget, hogy ezt ők készítették. Az összes feladat részének kell lennie, hogy óra végén rendet hagynak maguk után, hiszen ők is egy tiszta terembe érkeztek az rajzóra. A tanterem padjait célszerű összetolva rendezni, a rajzeszközöket az így kialakult négyszemélyes asztal közepére helyezni. Tudomásul kell venni, hogy ebben az ültetési rendben a tanulók kicsit hangosabbak lehetnek az átlagnál, ám a munkamoráljuk hatékonyabbá válik, felszabadultabb rajzok, festmények készülnek ilyen módon. Célként kell kitűzni, hogy az elkészült kis alkotásokon ne legyen érzékelhető a görcsösség, a sablonosság. Az egyéniség megmutatására kell törekedni, a szubjektív vizuális megjelenítés kibontakoztatását kell szorgalmazni. Amikor van rá lehetőség, a tanterem falait is el lehet hagyni, a külső helyszíneken való alkotás szintén különlegesebb élményt nyújt a tanulóknak. A helyszínek lehetnek az iskola falain belül is, de az utcán való rajzolás is, vagy egyszerűen egy rövidebb séta alkalmával készített fényképek elkészítése is megfelelő mód arra, hogy más látószögből kezdjenek hozzá a munkákhoz a diákok. Meg kell tanítani a gyerekeket a mobileszközök célszerű használatára. Természetesen ez nagy kihívás a tanár számára, de odafigyeléssel képesek lesznek hatékonyan alkalmazni a digitális forrásanyagokat. A fotózás, a neten való célirányos kutatás élmény a diákok számára, modern tankönyvként használható.

Az egyéniség, a tanuló személyiségének fejlesztése alapkövetelmény a vizuális oktatás terén. Több olyan kiállítás, illetve pályázati anyag kerül a közönség elé, ahol egyértelműen látható a tanár keze nyoma, a túlzott segítség. Nagyobb probléma akkor adódik, amikor minden rajz egyforma hatást kelt, ugyanolyanok a figurák, a fák, a kép szerkesztése stb. A sablonszerű rajzok, rajzolás, alkotás elveszi a tanuló egyéniségének érvényesülési lehetőségét. Látszatra

sikeres munkáknak tekinthetjük ezeket, ám a lényegét, a vizuális gondolkodást kiiktatjuk a tanulókból. Ez akkor válik igazolttá, amikor a diák egy másik tanárhoz kerül, aki azzal szembesül, hogy a tanuló nem tud elég kreatívan, önállóan alkotni, nincsenek egyedi gondolatai, képtelen fantáziálni.

A hátrányos környezetből kikerülő gyerekek olyan ingerszegény, szűk látókörű közegből ülnek be az iskolapadba, mely külön odatekintést igényel a pedagógustól. Látásmódjuk fejlesztése, megnyitásuk a világ felé, gondolkodásmódjuk befolyásolása, jó irányba terelése komoly pedagógiai kihívás a pedagógus számára.

A nemzeti alaptanterv nem alkalmazható teljes mértékben azokban a közoktatási intézményekben, ahol a lemorzsolódás jellemző. Az alaptanterv olyan tantárgyi feltételeket igényel, mely gyakorlatilag egy iskolában sem teljesíthetőek teljes mértékben. Az alaptanertől való eltérés a legtöbb esetben építő jellegű lehet, amennyiben a pedagógus átgondolt, élményekben, kreativitásban gazdagító feladatokkal jelentkezik a tanórákon. A vizuális-kultúra tantárgyat tanító pedagógusoknak folyamatos megújulásra van szükségük. Az olyan iskolákban, ahol halmozottan érvényesül a diákok érdektelensége, folyamatos kísérletezgetéssel lehet újabb és újabb kreativitásra épülő feladatokat kitalálni. A nemzeti alaptanterv alapján megírt egyéni tanmenetet, a körülményekhez való alkalmazkodás miatt folyamatosan változtatni kell, a működő, kipróbált tanórákat jelölni kell. Ha a rajztanár nem kreatívan szervezi, tervezi óráit, s nem újul meg folyamatosan, az oktatás színvonalát kockáztatja. El kell kerülni a tanári kiégést, a fásultságot, akkor is, ha a tanteremi felszereltség szegényes. Heti egy tanóraban a diákok nem képesek egy rajzot igényesen, ötletesen elkészíteni. Elméleti oktatás mellett, ha csak a tanórai időkeretet vesszük figyelembe, s otthon nem folytathatják a munkát, egy hónapban csak egy elfogadható rajz, festmény, plasztika készíthető el.

Szorgalmazni kell a rajzpályázatokon való részvételt, megjelenést. A pályázatok szintén a tanmenet rovására tudnak csak megvalósulni, ám olyan változatosságot képesek biztosítani a diákok számára, melyek az oktatás színvonalát emelik. A sikerélmény a legfontosabb a gyerekeknek, ezáltal az őket tanító pedagógusnak is. Sikerélmény lehet egy iskolán belüli kiállítás, osztálytermen belüli megmutatkozás, illetve elsősorban azon iskolák közötti rajz-vizuális térbeli pályázatok, kiállítások megrendezése, melyeknél az iskolai lemorzsolódás jelentős mértékben jelen van. A pályázatok lehetnek síkbeli és térbeli vagy komplex irányzatú megvalósítások, lényeg, hogy jelentős létszámú diákot mozgassanak meg: társasjáték tervezés, újrhasználított anyagokból készített képek és térbeli megnyilvánulások, öltözképzés, öltözképzés újságpapírból, természeti formák-anyagok, faágakból alkotott fantázialények stb.

A tehetséges, jó rajzkészéggel rendelkező gyerekeket, amennyire van rá lehetőség, át lehet irányítani alapprofú, illetve középfokú művészeti iskolákba. Szintén saját tapasztalat, hogy az ilyen oktatásban résztvevő gyerekek sokszor akkor is látogatják a heti négy órás foglalkozásokat, amikor a délelőtti oktatásban nem vettek részt valamilyen oknál fogva, ugyanakkor délután megjelennek a művészeti foglalkozásokon. Ezeknek, a ténylegesen kreatív foglalkozásoknak a feladatait, munkáit át lehet menteni a lemorzsolódást fenyegető intézmények délelőtti tanóráiba, ugyanis a művészeti foglalkozásokon olyan szakemberektől tanulhatnak a diákok, akik nagy tapasztalattal rendelkeznek, és változatos, kreatív feladatokkal látják el a tanulókat, illetve olyan technikákat tanulhatnak, melyek időigényesek és a rendelkezésre álló anyagok, eszközök által a kevésbé tehetséges tanulók is élményszerű, sikeres alkotásokat képesek létrehozni.

A szakkörök az általános iskolákban ne csak a tehetségeket emeljék ki, az adottságban gyengébb, fejlesztést igénylő tanulókat is vonják be a foglalkozásokba. A rossz magatartású diákok is mindig fogékonyak az új dolgokra, természetesen számukra lehet olykor bátrabb feladatokat, célirányos megvalósítási lehetőséget biztosítani. A legtöbb pedagógus ilyen környezetben a biztonságra törekszik, ne legyen verekedés, a tanuló ne tegye tönkre más alkotásait stb. Amennyiben sikerül bevonni az ilyen magatartású diákokat a munkába, ragaszkodni fognak hozzá, érdeklődésük ez irányba is terelődik, aktív részévé válhatnak a foglalkozásoknak. Nem kell törődni azzal, hogy a létrejött kis alkotások művészi színvonala elmarad az elvárhatóaktól, pont ezért kell több, hasonló problémával szembesülő oktatási intézménynek összefognia, s egymással „versenyeznie”.

1. Szakmához kapcsolódó feladatok

A feladatok megvalósításánál lehetőséget kell biztosítani olyan munkák elkészítésére, melyek nem szokványos környezetben, nem általános anyagokból valósulnak meg. Az anyaghasználat változatossága, különlegessége újabb ösztönzést nyújt a tanulók számára, hogy figyelmük, koncentrációjuk a tanóra keretén belül maradjon. Hétköznapi tárgyakból, környezetünkben található tiszta hulladékokból, nagyon olcsón vásárolható építkezési anyagokból stb. remek kis műalkotások készíthetők. A gyerekek nagyon szeretik a téri játékokat. A tanterem asztalaiból és székeiből különböző ötletes alakzatok építhetők.

A léptékek nagymértékű és rendszeres váltakoztatása szintén odairányítja a rossz magatartású gyerekek figyelmét. Használjunk fűrészporos tapétát, összeragasztva hatalmas méretű képeket lehet rajzolni, festeni. Lehet díszleteket létrehozni, ráfeküdni és körberajzolni egymást, pl. focistáknak megfesteni magukat nagyban, mesevilágot létrehozni. Plasztikus

anyagként is használhatjuk, teret választhatunk el egymástól vele, görög oszlopokat festünk rá három méteres nagyságban, s a tantermet görög palotává varázsolhatjuk. Jól használható anyag az egyszerű drótháló. Nagyon olcsó, masszív anyag, könnyen vágható és alakítható. Igazi emberi formájú szobrok megalkotására is kiválóan alkalmas.

Gondolkodhatunk projektmunkában, ugyanarra a témára több anyagból elkészített változatot készíthetünk pl. a Stonehenge-t a tanterem asztalaiból és székeiből alakítjuk ki, majd egy nagyméretű cromlech-et festünk az összeragasztott fűrészporos tapétára, majd wc gurigákból és más talált anyagból közösen kicsi makettet építünk, majd zárjuk a projektkört az Üdvözet a Stonehenge-től képeslappal. Ha a léptékváltásokat a helyén tudjuk kezelni és ezeket egy témakörbe, projektbe szervesen be tudjuk építeni, akkor a diákok figyelme mindig az érdeklődés szintjén marad. Ezeket a térbeli feladatmegoldásokat a diákok mobil eszközzel dokumentálhatják, utána közösen visszanezhetjük, gyűjteményt készíthetünk belőlük.

Az elkészült rajzokat, festményeket, alkotásokat mindig szükséges értékelni. A gyenge teljesítésű tanulókat is dicsérő szavakkal kell átlendíteni az örömteli alkotás irányába. A „megvan már a kettes?” eseteket elkerülhetjük, ha a diákokat folyamatosan irányítani tudja a pedagógus.

Az oktatás folyamatában egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a tananyag megértése, amely meg kell, hogy előzze a bevésést. A tanulást elsősorban olyan tevékenységeknek kell szolgálniuk, amelyeknek ugyan a közvetlen, a tanuló által is érzékelhető célja nem a tanulás, viszont, megfelelően modellezik a társadalmi tevékenységeket, azokat, amelyeket az emberek a hétköznapjaikban végeznek. Bevonul az iskolába a játék, a projekt, a problémamegoldás, a kutatás, a felfedezés, a gyűjtés, a vita, a művészeti produkció, általában az alkotás. A tevékenységek átalakulnak, mert egyre korszerűbb technikai eszközök, részei lesznek az infrastruktúrának, itt elsősorban a digitális eszközökre gondolok (számítógép, tablet, okos telefon, aktív tábla, okos terem). Ezek az eszközök nagyszerű segítők lehetnek az oktatási folyamatnak, de nem uralhatják azt.

A tananyag hatékony elsajátításához, napjainkban már sokféle tanórai és tanórán kívüli szervezeti formák közül választhatunk, persze fontos, hogy a választásnál figyelembe vegyük saját célkitűzéseinket, tanulóinkat, és a megvalósítandó programunkat. Ilyenek például, a tanórai differenciálás, a délutáni foglalkozások, hétvégi programok, osztálykirándulások, táborok, erdei iskolák stb., ahol megismerkedhetnek tanulók a tantervben nem szereplő témákkal, ötletekkel, problémákkal. Ezekben a szervezeti formákban mindenki részt vehet, kíváncsiságának, érdeklődésének megfelelően. Ugyanezekben a szervezeti formákban a

tanórán kívüli foglalkozásokon szerveződhetnek egyéni és csoportos foglalkozások tehetséges fiatalok erősségeinek, egyének egyéni képességeinek fejlesztésére. A hazai tehetséggondozásban az utóbbi évtizedekben a komplex tehetséggondozó programok vonultak be a gyakorlatba, és segítik a beválogatott, az érdeklődő, a motivált, a valami iránti igény kielégítésére törekvő gyermekek/tanulók adottságainak kibontakozását. A komplex tehetséggondozás egyik alapelve a gazdagítás, dúsítás.

Az egyik, talán az érdeklődést legjobban felkeltő oktatási forma a videórészletek alkalmazása az oktatás során. Ezek az egy-két perces, maximum öt perces videóanyagok olyan motivációval hatnak a diákokra, melyek ösztönösen figyelemkoncentrációt igényelnek a tanulóktól. A pedagógusoknak megfelelő időt kell szánniuk a videó/film/interjú stb. kutatására, és az így rendelkezésre álló forrásanyagok feldolgozására. Erre a célra a legegyszerűbb videószerkesztő programok is elérhetőek, melyek alkalmazása, vágások és egyéb effektek beemelése, szöveggel való feliratozása stb. nem jelent nagyobb nehézséget, mint egy igényes prezentáció elkészítése. A videórészletek etikus szerkesztésére ugyanakkor nagy hangsúlyt kell fektetni, ugyanis nem mindegy milyen képi világot emelünk ki, montírozunk össze két-három percben akár egy több óra terjedelmű filmből, dokumentumfilmből, riportból. Nagyon fontos, hogy a pedagógus meggyőződjön az eredeti, általa vágásra szánt mozgóképek hitelességéről, mert ezek a rövid képkockák egyszerűen belevésődnek a tanulók emlékezetébe. Számtalan forrásanyag áll a pedagógusok rendelkezésére, legyen az kosztümös, történelmi film vagy Youtube-ról letöltött videó, ám minden esetben a lényegkiemelést kell, hogy szolgálja. A megvágott videórészleteket ne csak a tanóra színesítésére használjuk, hanem konkrét feladatokat társítsunk hozzá. Amennyiben ezek a gondolati visszacsatolások megtörténnek a diákok részéről, sokkal emlékezetesebb, érdekesebb, eredményesebb tanórákat élhetünk át közösen a gyerekekkel.

Az új ismeretek elsajátításához, átadásához az ilyenféle megújulás is nélkülözhetetlen a 21. században. Azok a pedagógusok, akik rendszeresen beépítik a tanítás folyamatába a rövid videórészletek bemutatását, sokkal eredményesebb tananyagfeldolgozásról számolhatnak be. Egy tanórán belül nem szabad két-három videórészletnél többet felhasználni, és nem szabad minden tananyagot erre az új ismeret átadó módszerre építeni. A tanórai alkotó folyamatok során természetesen visszatérhetünk bármikor a videórészletekhez, megismételhetjük azokat, különösen, ha tanulók rajzos feladata szervesen kapcsolódik a látottakhoz.

A vizuális szaktanárok kivétel nélkül megfelelő érzékenységgel tudják megállapítani, felismerni a gyerekekben a lappangó tehetséget, illetve pontosan felismerik az alulteljesítő

diákokat. A lemorzsolódás nem csak az iskolaelhagyásban jelentkezhethet, ugyanis a több tizedes jegyromlás is ennek minősül. A pedagógusnak ezeket az eredményeket folyamatosan követnie kell, s a kialakult helyzetre valamilyen megoldást kell találnia.

A vizuális kultúra területén a tehetségazonosításra több, alkalmas teszt közül lehet válogatni. A leghatékonyabban és legegyszerűbben a Gilbert Clark-féle teszt lehet erre alkalmas. Ezzel a módszerrel mérhetjük a tanulók alkotásain keresztül az érzéki minőséget, formai jegyeket, a kifejezőerő képességüket, a technikai jegyeket, illetve a betű és kép közötti kapcsolatot és az összefüggések felismerését. Szintén érdekes szintfelmérést lehet készíttetni a tanulókkal a Goodenough-féle emberábrázolás teszttel. Itt az értékelés során megbizonyosodhatunk az alkotó gyerek arányérzékeléséről, motorikus koordinációjáról, komplexitásáról és a részletgazdag megfigyeléséről és alkalmazásáról. Ám több út is vezethet a tehetséges tanuló felismeréséhez. Egyrészt a jól rajzoló diák nem biztos, hogy gondolataival is meg tudja győzni a közönséget, a kép szemlélőit. Ugyanakkor sok olyan diák van, aki nagyon kreatívan áll a feladatokhoz, kiváló ötletei vannak a megadott témakörhöz, csak rajzi készsége nem olyan magasszintű, mely alapján azt megfelelő formában elő tudja adni, megfelelő módon képes legyen ábrázolni. A mérések-értékelések határidőhöz vannak kötve, ezáltal százszázalékosan nem lehetséges pontozások által pontosan meghatározni egy-két rajz alapján a gyermek vizuális látásmódját, képességeit.

Sok tanuló nagyon magabiztosan és ötletesen, érdekes előadásmódban és nagyon magas esztétikai igényteliséggel készíti el kis alkotásait, ám a feladat elkészítéséhez szükséges, rendelkezésére álló idő számára nagyon kevés. Ilyenkor alulteljesített eredményt kapunk. A tanuló is és a pedagógus is tudja és érzi, hogy ezek a mérési feltételek nem lehetnek teljesen mérvadók. A rajzot tanító tanárok szubjektív értékelése hitelesebb lehet a diák szemében, mely pedagógiai nevelési szempontból előnyt kell, hogy élvezzen. A 2015 novemberében megrendezésre került EKF Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, Mérés és értékelés a Vizuális kultúra tanításában című konferencia alkalmával is felszínre került, milyen komplex feladat a vizuális alkotások értelmezése és értékelése. Az általános értékelés szempontjai: feladat értelmezése, a tanuló önmagához képest nyújtott teljesítménye, kitartó, elmélyült alkotótevékenység, komponálás, anyag- és eszközhasználat („Mérés és értékelés a vizuális kultúra tanításában” c. konferencia szervezőinek előzetes anyaga a műhelymunkához / Jaskó Beatrix, Leitnerné Csete Andrea, Sándor Zsuzsa).

Korosztályonként eltérő értékelési módszert érdemes alkalmazni, s célravezető lehet, ha a pedagógus egy saját maga által megalkotott teszt segítségével analizálja a rajzokat. Pontosabb

rajzi diagnosztizáláshoz több tanórát érdemes igénybe venni, egy témakört több feladattal ellátni.

Első feladat: tartalmazza a kép a következő elemeket: hegy, út, épület, folyó, növényzet. Ezek a kötelező elemek, ám emberek, állatok, járművek stb. szerepelhetnek tetszés szerint a rajzon. Tér és idő nincs meghatározva, elhelyezhetik a múltban és a jövőben is a tájat, illetve fantázia-mesebeli elemekkel is dúsíthatják a képet. /Térérzékenység, térlátás, kompozíciós képesség, arányok helyes alkalmazása, kreativitás mérése./

Második feladat: Az elkészült rajzról készítsünk egy másik színes változatot, ahol megváltozik az eredeti táj valamelyik évszaknak, vagy egy másik napszaknak megfelelően! /Színérzékenység, eszközhasználat, megfigyelés, esztétikai megjelenítés mérése./

Harmadik feladat: Az elkészült alkotásokból, egy részletének felhasználásával készíts egy plakátot! /Betű és kapcsolatának azonos stílusra hangolása, kreativitás, precizitás mérése./

A gazdagító programpárok olyan tanórán kívüli és iskolán kívüli programok kidolgozását és összekapcsolását teszik lehetővé, amelyek a tehetséges gyermekekkel/tanulókkal való foglalkozást, egyéni képességeik fejlesztését, az esélynövelést segítik a tehetséggondozás területén. Ilyen gazdagító programlehetőség lehet a Land Art, amelyet többféle szervezeti formában lehet művelni (szakkör, osztálykirándulás, erdei iskola, projekt oktatás, tanösvény látogatás, tanóra).

„A Land Art a természeti környezet formavilágát és kellékeit (térszínformák, sziklák, kövek, növényzet stb.) monumentális szabadtéri installációk létrehozásához alkalmazó művészeti irányzat, amely a természet iránti elkötelezettsége révén egyre nagyobb hangsúllyal keresi helyét a környezeti nevelő/oktató munkában.” Wikipedia

A természetben járva megtaníthatjuk a gyerekeknek észrevenni a szépet, hogy aztán alkotássá formálják, magukévá tegyék, megértsék. Közelebb húzzuk magunkhoz a természetet, színeit, formáit alkotásra használjuk. Vizsgálódunk, újragondolunk, a körülöttünk lévő alapanyagokat felhasználjuk, újrahasznosítjuk a képzőművészet segítségével. „Az egyik legjobb mód arra, hogy a gyermek megismerhesse az őt körülvevő természeti környezetet, hiszen a legtöbb esetben egyfajta megfigyeléssel, kutatással veszi kezdetét az alkotás. Számít ugyan, hogy nevének tudjuk nevezni a különböző anyagokat, melyeket használatba veszünk az alkotás során, de azok összefüggései, egymásra való hatásának megismerése még jelentősebb célokként jelennek meg. Művészeti szempontból pedig kialakulhat egy bizonyos nyitottság a „nem szokványos” képzőművészeti műfajok felé is. A nem megszokott (pl. festék, papír)

anyaghasználat, az esetenként szabad asszociációs játékot is felszabadító folyamat segítheti a merev sémák alóli kilépést.” Pethő Csilla festőművész

A Land Art-tal megvalósuló alkotás tünékeny varázslat, mivel az örökkön változó természetben születik. A gyakorlatok végeztével a munkák sorsukra hagyatva maradnak a környezetükben, átadva őket az időjárás és az évszakok formáló erőinek. A természet az, amely „befejezi” a művet. Azonban ez a folyamat egy újabb izgalmas feladat lehetőségét teremti meg tanulóink számára, hiszen ezeket az alkotásokat fotózni, videózni kell. Így követhetővé válik, ahogyan a természet saját nyelvén újrafogalmazza e „civilizációs jeleket és formákat”. Az alkotásokat ezek a képi médiák – fotó, videó vagy film – őrizhetik meg azt eredeti látványukban tartósan. Izgalmas új lehetőség a dokumentálásra a képi dosszié, élménynapló készítése már az iskola falai között, így játékosan tanítható a digitális média okos tanulást segítő felhasználása. Az elkészült fotók, videók majd különböző képzőművészeti technikák segítségével tovább gondolhatók. A gyerekekkel a természet tanulmányozásán keresztül új technikákat, újfajta megközelítési módokat is megismertethetünk.

A fentiek megvalósulásához ma már jó kiindulási alapnak tekinthetjük az iskolai számítógépek, a digitális fényképezőgépek vagy éppen a mobiltelefonokba épített kamerák általánosnak mondható elterjedtségét. A terepen készült fotográfiai dokumentálások letölthetők a számítógépbe, és a monitoron vagy aktív táblán nézett csoportos elemzés (szín- és formakultúra, tartalom és gondolatiság, kreativitás és eredetiség) után az alkotások személyre szólóan is után gondolhatóak a tanítási órák keretein belül, illetve a számítógépen tovább komponált, egyedivé alakított művek kinyomtathatóak.

E dokumentálásokkal egy évekig épülő Land Art-anyag jön létre, és megteremtődik a lehetőség, hogy a jól sikerült gyakorlatok megjelenjenek az intézmény falain és tablóin kiállítási vagy szemléltetőanyagként.

Felmerül a kérdés, miért jó a Land Art projekt?

Összekapcsolja a különböző tudományterületeket, lehetővé teszi az eltérő tantárgyak integrációját. A tanítási órán tanultak gyakorlati alkalmazását.

A tanórai művészetoktatás az ének-zene, vizuális kultúra, esetleg dráma és tánc vagy mozgóképkultúra és média ismeret, heti egy tanítási órában van jelen az iskolában. A tanórán kívüli forma sokkal alkalmasabb egy komplex szemléletű művészeti nevelés megvalósítására, másrészt a komplex megközelítés a kognitív fejlesztésen túl, elsősorban a szociális kompetencia erősítését segítheti eredményesen. A komplex művészeti nevelés életszerű helyzeteket modellez, egyszerre több művészeti ágat használva építi a személyiséget.

Módszereiben cselekvésre, tevékenységre, saját élményeken keresztül alkalmazkodásra, együttműködésre épít.

A kreativitás fejlődése alapvető és megkérdőjelezhetetlen eleme a komplex művészeti - nevelési gyakorlatnak akár újszerű módszerek, megoldások keresésével, önálló problémamegoldásként akár a kreativitást támogató divergens gondolkodásként, vagy kreatív tanulásszervezésként értelmezve. A tanulók alkotásaik során gyorsan megtapasztalhatják, hogy hinni kell önmagunkban, és társaikban.

„A vizuális nevelés lehet így az összes tantárgy tanításának eszköze is, az információgyűjtéstől a tervezésen át végig vihető az összes gondolkodási képesség fejlesztése, ismeretátadással együtt. Mindez tetézve az alkotás adta pozitív érzelmi megerősítéssel. A szociális kompetenciák mellett kiváló lehetőség nyílik a társas kompetenciák fejlesztésére is. Mi alkalmasabb az együttműködés megtanulására, mint a közös alkotás? Ahol mindenkinek a munkájára, ötletére, kezére, lelkesedésére szükség van. A közös alkotás közben olyan képességek is fejleszthetők, mint a segítségnyújtás a másoknak, a biztatása, bátorítása annak, akinek gondja van.” L. Ritók Nóra

A Land Art kiinduló pontja lehet egy komplex művészeti programnak, melyben több tanulásszervezési forma kapcsolható össze, egymást támogatva, kiegészítve. Akár egy egész éves iskolai programot fel lehet építeni, bevonva több tudományágot és művészeti területet. Összekapcsolhatóvá válhatnak a tanítási órákon megtanult ismeretek a dúsító és gazdagító programokkal, ezzel megeremthetjük a tanultak közvetlen gyakorlati alkalmazásának a lehetőségét. Fontos szempont a program összeállításánál a gyermekközpontúság. Fontos a pedagógus személyisége. Rendelkezzen az értékteremtés képességével, személyes kisugárzásával el tudja hitetni tanítványaival hogy, mindenki képes csodát teremteni, alkotni. Tudjon játszani, együtt nevetni, és ne görcsösen ragaszkodjon a teljesítményhez, ugyanakkor kövessen el mindent, hogy sikeres alkotófolyamat történjen. A hangsúly a folyamaton van. Fontos, hogy emocionális tartalommal bírjon, ennek hatása ugyanis nélkülözhetetlen.

„A jó feladat izgalma fontos, az alkotás hihetetlen energiákat szabadít fel a gyerekekben. Egy jó feladat olyan pozitív érzelmi állapotba, alkotói izgalomba hozza, aminek hatására képes kizárni a külvilágot, és csak a megvalósítandó feladatra koncentrálni. A jó vizuális nevelési feladat mindig differenciált. Az alkotás adta öröm, amit a gyerek egy sikeres feladat végrehajtása során érez, hihetetlen személyiségformáló erejű.

A jó feladathoz kapcsolódó alkotás fegyelmez. Ha a gyerek nem az alkotásra koncentrálni, nem volt tökéletes számára a kiadott feladat. Kb.10 éves korig csak olyan feladatot célszerű adni a gyerekeknek, ami élmény alapú. Ez persze lehet mese alapú is vagy átélt vagy elképzelt, a gyermek fantáziájával átszínezett élmény is. Ezekkel tud a gyerek azonosulni, és ezekben kapja meg azt a döntési lehetőséget, amit meg kell, hogy adjunk a különböző nemek, a különböző életkorok, a különböző élethelyzetekben élő, ha tetszik különböző szociális körülmények között élő gyerekeknek. Ez az a pont, ahol a gyerek megtalálhatja a saját érdeklődési körét is.” L. Ritók Nóra

II. PROJEKTTERV

„A felfedezés öröme nem abban rejlik, hogy nehéz a hátizsák és tör a bakancs, hanem abban, hogy magam, személyesen élhetem át a befogadható természettel való találkozás pótolhatatlan érzését.” Lehoczky János

1. A projekt adatai:

A projekt címe: Művészeti projekt: **Égig érő műterem - Land Art**

Tantárgy: Vizuális kultúra

Évfolyam: Minden korosztálynak, életkornak megfelelő feladatok tervezésével.

A projekt időtartama: szabadon választott (rövid, közép, vagy hosszú távú is lehet, kiegészülve iskolán belüli tovább gondolkodással, átélt élmények feldolgozásával, alkalmazásával).

A projekt fajtája: Multidiszciplináris, eredményorientált projekt

Tantárgyi koncentráció: Biológia, magyar irodalom, erkölcstan, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés, természetismeret, informatika, mozgóképkultúra és médiaismeret, ének-zene. Bővíthető, változtatható.

A feladat ismertetésének módja: tanítási órán, projektfalán az osztályteremben stb.

2. A projekt célja

„A hétköznapi nagyfokú *képi telítettség* feltételezi, hogy az ökológiai és környezeti gondok mellett ma már általánosan jelen van a *vizuálisan szennyezett környezet* problémája is. Ezt a dinamikusan terjedő jelenséget nevezhetjük a kor nyelvezetén *vizuális stressznek*, amely újabb kihívásokat támaszt jövőképünk elé, mivel a világunkat jellemző *vizuális hegemonia* meghatározza értelmi és érzelmi életünket, viselkedésünket, egyszóval a világhoz való viszonyunkat.” (Bernáth J. Alex-Környezeti nevelés a művészet eszközeivel)

Fő célunk, tanulóink érzékenyítése a természeti környezetben, hogy a természet közvetlen megfigyelése útján fedezhessék fel a természet szépségeit, miközben formálódik környezettudatos szemléletmódjuk, magatartásuk.

Fontos a tanulók egészséges testi és lelki fejlődése, önálló viselkedéskultúrájuk formálása, közösségi életük pozitív alakítása. „Akkor születik szépség a környezeti kultúrában, ha előbb megszületik a magatartásban és az etikus jellemben.” (Bernáth J. Alex- Környezeti nevelés a művészet eszközeivel)

Ennek tükrében gondosan kell megválasztani a helyszínt, tervezni és szervezni a programokat, melyek a tanév során elsajátított ismeretanyag elmélyítését is szolgálják.

3. Tanulói készségek fejlesztése az alábbi területeken: - alkotói képzelet, kreativitás, vizuális kommunikáció fejlesztése, - önálló, alkotó munkára való készség, együttműködési készség, helyes önértékelés, - mások munkájának reális értékelése, megbecsülése, - környezettudatosság fejlesztése, lényegkiemelés, - új ismeretek szerzése és rendszerezése, - megfelelő számítástechnikai eszközök és programok ismerete, - források kritikai szemlélete, önellenőrzés. - fogadják el az egymás közti különbségeket és úgy osszák meg a feladatokat, hogy mindenki jól érezze magát a projekt során.

4. A tanulói kompetenciák fejlesztése az alábbi területeken:

Esztétikai érzék fejlődése a különböző produktumok előállításakor.

A kreativitás, az alkotókedv fejlődése.

Alkalmazható szaktárgyi ismeretek bővülése, tantárgyak közötti koncentráció.

A világ komplex voltának tudatosulása.

A digitális eszközök használata, fogékonyság a világháló biztonságos és felelős használata iránt (digitális kompetencia).

Kommunikációs, és szociális kompetenciák fejlődése.

Reális énkép kialakítása.

Tervezési eljárások jobb megismerése, munkaszervezés, időbeosztás.

Felelősségvállalás saját maga és társai iránt.

A problémamegoldással kapcsolatos tudásrendszer fejlődése.

5. A projekt leírása:

A Land Art, vagyis a „zöld művészet” alap gondolata a természetre irányuló figyelem erősítése, és a környezet általános állapotával kapcsolatos aggodalom kifejezése. Újszerű szerepvállalás lehetősége korunk környezeti nevelésében. A természettel együttműködve kommunikálhatunk, mindezt játékos formában, teret engedve a kreatív, alkotó, problémamegoldó gondolkodásnak úgy, hogy közben észrevétlenül gyakoroltathatjuk, alkalmazhatjuk a tanítási órákon már elsajátított ismereteket. Sajátos tanulásszervezés ez, melynek fókuszában valamilyen valóságos probléma, tennivaló, elvégzendő tevékenység áll. Egy gondolatkörbe fűz fel sokféle, a tevékeny csoportok által gazdagított cselekvést, tettet. A projekt hangsúlya éppen magán az alkotó cselekvés folyamatán van.

6. Feladatok, ötletek:

Első alkalom – **Találkozás a természettel.** Ismerkedés önmagunkkal, finomítjuk, érzékenyítjük érzékszerveinket, civilizált lelkünket az új környezethez.

Feladat: Füleljetek! Hangok, neszek, zajok, zörejek keresése, azok rögzítése telefonnal. Hangutánzó szavakkal írjátok le azt, amit tapasztaltatok! Írjátok NESZ VERSET! Nem feltétel, hogy értelmes szó legyen a versben, de elengedhetetlen, hogy akik majd meghallgatják, hasonló benyomásokat élhessenek át, mint az alkotók a természetben fülelve.

Hallale alla, irrele csett
Csobban a csella csáride tett.
Ottyere kottyán, lottyidetá,
Árika zerren, bálada bá.
Szelle a szászó, dallal a sé,
Karrogi kóri pattan a gé.
Dáride mondó, dúlnan alul.
Ammamiláló zsúra balul.

Kreatív feladat: Készítsetek szélcsengőt, a környéken található anyagokból!

Második alkalom- **Tapintható tárlat.** Gyűjtsetek terméseket, kavicsokat, leveleket, mindent, ami alkotásra alkalmas anyag lehet! Meglátni a természetben feltalálható anyagban az alkotás lehetőségét, segít előcsalogatni a kreatív gondolkodást.

Kreatív feladat: Készítsetek egy olyan kiállítást belőlük, amelyet nem láthatunk, csak tapinthatunk a kezünkkel, vagy a lábunkkal. A gyerekek szemét bekötjük. Idősebb tanulóink figyelmét felhívhatjuk arra, hogy a tárlat valamilyen üzenetet is közvetítsen számunkra.(pl. nem ide illő tárgyak jelennek meg a tárlatban, stb.)

Harmadik alkalom - **Mese vagy vers a természetről** (csoport írhat saját mesét, de meglévő irodalmi alkotást is fel lehet dolgozni. pl. Weöres Sándor, A tündér c. verse)

Kreatív feladat: Készítsétek el a gyűjtött színes falevelekből, ágakból, termésekből a mese szereplőit a tájba. Mutassátok be kik ők, milyen a személyiségük? (jó, gonosz, bátor stb.) Készítsetek fotót, videó felvételt a szereplőkről! Játsszátok el a mesét!

Negyedik alkNegyedik alkalom – **Nyomkeresés.** A természetben nem vagyunk egyedül, az ott élő élőlények nyomon érhetőek. Lehetőség nyílik a természetben zajló folyamatok, törvényszerűségek felfedezésére, megismerésére, modellálására, a szabad asszociációra a művészet eszközeivel.

Keressetek ilyen megjelenéseket, és fotózzátok le! Csigavonal, pókháló, hangya útvonal, madárfészkek stb.

Kreatív feladat:- Válasszatok ki egyet a gyűjtött anyagból, és készítsétek el az installációját! Lisztből-vízből vagy keményítőtől-vízből kikeverhető ősi és organikus ragasztószer a csiriz, ezt használhatjuk. A csiriz természetes alapanyag, így lemosódik és lebomlik egy kiadós eső után. Ezzel a kitűnő anyaggal, már ami a Land Art igényeit illeti, remekül rögzíthetők például egy sziklán a levelekből összeállított spirálok vagy egy fatörzs derekát körülölelő, levelekből képzett színöv, szivárványöv, akár több rétegben és színben egymás fölé csirizelve.

Ötödik alkalom - **Utazás önmagunkhoz.** Meditálás - mandalakészítés.

A megpihenés napja, a lecsendesedés, a hétköznapi rohanás lassítása, ritmusváltás, az elmélkedés lehetősége önállóan végzett vizuális meditáción keresztül, melyhez a „zenét” a természet adja. Végül közös beszélgetés az alkotás közben tapasztalt érzésekről, gondolatokról.

Kreatív feladat:- Keressetek egy kedvenc helyet! Készítsetek óriás mandalát a gyűjtött anyagokból! Fotózzátok! Írjátok le, mire gondoltatok az alkotás közben!

Hatodik alkalom – **Épített környezet.** Megjelenik az ember a tájban. Az ember ősi tevékenysége, hogy a természeti környezetet megváltoztató, de a tájjal harmonizáló különböző formákat és alakzatokat hozzon létre. A Land Art távoli előzményei a kultikus és csillagászati célból létrehozott építmények, de legheftköznapi megjelenési formái a lakhelyek építése, az otthonteremtés, a

családalapítás fontos színterének a kialakítása. Építőanyagként az adott életterben fellelhető anyagokat felhasználva teremtett harmóniát, kerülve korunk fontos vizuális problémáját, a „vizuális környezetszennyezést”.

Kreatív feladat: Építsetek kunyhót, a környéken fellelhető anyagokból, tegyétek otthonossá! Lakjátok be!

- Hetedik alkalom –Hetedik alkalom - **Válj felkiáltó jellé!** „Akkor születik szépség a környezeti kultúrában, ha előbb megszületik a magatartásban és az etikus jellemben. A természeti környezet nagymértékben és felgyorsulva változik az emberi faj beavatkozásával és irányításával. Sürgető feladat, a természet és a környezet iránti érzékenység fejlesztése, a felelősségérzés kialakítása földi létünk alapjai iránt. A világ ránk van bízva!” (Bernáth J. Alex)
Kreatív feladat: Szemetet szedünk, takarítunk, újrahasznosítunk. Fotókkal hívjátok fel a figyelmet a környezetszennyezésre, készíthettek figyelemfelkeltő vizuális jeleket, kommunikációs formákat a tiszta természet megóvására. (Plakátkészítés, petpalackok, papírdobozok újra gondolása használati vagy dekorációs céllal.)

Nyolcadik alkalom – **Hagyj nyomot magad után! Üzenjük, hogy itt voltunk.** Zárásként múlandó jellel üzenjük, hogy megértettük helyünket a világban. Elfogadtuk annak törvényeit, beilleszkedtünk rendszerébe, tiszteljük a természet sokféleségét, mint különösen kitüntetett értékkategóriát.

Kreatív feladat: A csapat egy óriási alkotással hagyja kézjegyét a tájban.

- 7. A munkafolyamat dokumentálásának módja:** Az alkotói folyamat rövid leírása, értékelése, legfontosabb állomások kiemelése, nehézségek, a döntések indoklása. Készített fotókból, videókból (QR kód használata) portfólió album készítése, kiegészítve írásos dokumentumokkal (élményekről, reflexiók, tapasztalatok megfogalmazásáról stb.), rajzokkal, festményekkel.

Kiállítás készítése az elkészült fotókból, videófilm az alkotói folyamatról, melyet a kiállítás megnyitón le lehet vetíteni. Szakmai zsűri felkérése, a legjobbnak ítélt fotók, albumok díjazása.

8. Projekt iskolán belüli feldolgozásának, tovább gondolásának lehetőségei:

- Szakkörben, tanítási órákon élmény feldolgozása különböző művészeti technikákkal (agyagozás, festés, grafika stb.).
- Nyomon követés: az elkészített és a tájban hagyott alkotások évszakonkénti felkeresése, fotózása, dokumentálása. Múlandóságának, a természeti jelenségek hatására történő változásának a megfigyelése, a folyamat értelmezése. (Akkor lehetséges, ha közeli környezetben „landartoztunk”)
- A gyűjtött termések, kavicsok további alkotásra inspirálhatnak a kreatív műhelyek keretein belül, pl. kavics mozaikok készítése az iskolánk udvarára.

9. A projekt munka szóbeli értékelésének szempontjai:

- Milyen volt a kreativitás mértéke és iránya a projekt kivitelezése során?
- Mely tanulási folyamatok milyen színvonalon zajlottak a projekt megvalósítási folyamatában szaktárgyi szempontból és a metakognitív tudásrendszer gyarapítása szempontjából?
- A csoportos és önálló munkavégzés fejlődése. (Mennyire voltak erre képesek a gyerekek, milyen problémák voltak?)
- Milyen volt az elkészült produktumok tartalmi és esztétikai színvonala, az előre megadott követelményekhez képest?
- Milyen érzelmeket keltett a tanulóknál a tevékenység, hogyan érezték magukat a projektben?
- Hogyan zajlott a projekt megtervezése, mennyire volt eredményes a megvalósítás során? Reflexiók.

10. Tanulói önértékelés javasolt szempontjai a projektmunkában:

- Teljesült-e, milyen szinten teljesültek eredeti céljaink?
- Van-e olyan terület, ahol lényegesen kevesebbet sikerül teljesíteni, mint szeretettük volna? Mi ennek az oka?
- Van-e olyan terület, ahol lényegesen túlteljesítettünk? Mivel magyarázható?
- Mit csináltunk a tervtől eltérően, miért, és jó döntés volt-e a terv megváltoztatása?
- Hogyan tudtunk együtt dolgozni?
- Miben kell fejlődünk? Hogyan lehet ezt elérni?

Hegymegi Erika, Tarnóczy Tamás

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kárpáti Andrea: A Clark rajzi képességek teszt In: Farkas András (szerk.):
Művészetpszichológia - II. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997
Mérni a mérhetetlent. Teljesítményértékelés a vizuális nevelésben

Gyarmathi Éva: Hátrányban az előny – A szociokulturálisan hátrányos tehetségesek
Képzőművészeti tehetségek

Pajorné Kugelbauer Ida: A kreatív önkifejezés fejlesztésének és mérésének lehetősége a
vizuális nevelésben. Bálványos Huba emlékére

Prof. Dr. Pusztai Gabriella – Dr. Bacskai Katinka: Iskolai „jó fejlesztések” feltárása és
elemzése a végzettség nélküli iskolaelhagyás szempontjából reziliens intézményekben

Kívül- Belül jó iskola -Tanító terek; Szerkesztette, Réti Mónika OFI-2011

Gazdagító programpárok jó gyakorlatai - Összeállította: Polonkai Mária; Magyar
Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2014

Bernáth J. Alex: Környezeti nevelés a művészet eszközeivel (Land Art)
<http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/kornyezeti-neveles-a-muveszet-eszkozeivel-land-art>

www.borarti.hu

Komplex művészeti nevelés-nemzetközi modellek, és hagyományok és kortárs áramlatok
Pataky Gabriella ELTE, Tanító és Óvónőképző Kar

Komplex művészeti nevelés értelmezése hazai példák alapján; Skrapits Borbála, 2014

A komplex művészeti nevelés koncepciójának megalapozása kvalitatív kutatási eszközökkel

Pallag Andrea Budapest, 2014

Boldogságkeresés az oktatásban - (Ezredvég 2014. május 06.); L. Ritók Nóra

A „szociális iskola” modelljének adaptációs segédanyaga

Készült az Igazgyöngy Alapítvány esélyteremtő munkájának összegzéseként „A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkózását segítő, modellértékű iskolai és iskolához kapcsolódó innovatív programok támogatására” kiírt ISK-HALO-11-0037 azonosító számú, Esélyteremtés az oktatáson át - című projekt keretében

2012.

Készítette: L. Ritók Nóra

Művészeti nevelés és hátrányos helyzet

L. Ritók Nóra

Orgoványi Anikó

Művészet és természeti nevelés

www.tabulas.hu/cedrus/1998/04/merito2.h

[Lehoczky János](#)

["Zsongárkodás " avagy tanítási projektek a környezeti nevelésben](#)

[Dr. Makádi Mariann](#)

[A természetismeret tevékenységközpontú tanítási-tanulási gyakorlata](#)

-

Fotók: Pinterest, Land Art